

מדת בדת

לע"נ הגה"צ רבי יעקב בן רבי צבי יהודה אידלשטיין זצוק"ל
 הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
 MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 341 פרשת משפטים תשע"ט

חולין טו-עב

ודנים כעין הפרט שהוא מים נובעים ומרבים חריצים ונעיצים לאיסור ובורות שחין ומערות להיתר, ואין לומר שנלמד כעין הפרט מה שהוא גדל על הקרקע ולרבות בורות שחין ומערות לאיסור ולמעט כלים שא"כ מה לומדים מתאכלו, ואצל ר' ישמעאל שנו שבמים במים זה ריבוי מיעוט וריבוי, במים הוא ריבוי בימים ובנחלים הוא מיעוט וריבה הכל חריצים ונעיצים לאיסור ובורות שיחים ומערות להיתר ואין לומר שגם בורות שיחים ומערות התרבו לאיסור ומיעטו רק כלים שא"כ מה לומדים מתאכלו ואין לומר שנהפוך כדברי מתתיה בן יהודה שמדוע מרבים בורות שחין ומערות להיתר וחריצים ונעיצים לאיסור שעדיף לרבות בורות שיחים ומערות שהם עצורים ככלים ולהוציא חריצים ונעיצים שהם לא עצורים ככלים.

נחלקו רב אחא ורבינא בדברי הברייתא שלומדים סתום ממפורש מה סתום ומה מפורש האם כשיש לו סנפיר וקשקשת הוא מפורש ומה שאין לו הוא סתום או מה שאין לו הוא מפורש ומה שיש לו הוא סתום, מי שסובר שמה שיש לו הוא מפורש סובר שכשיש לו נאמר על ימים ונחלים ולהתיר בכלים ומי שסובר שאין לו מפורש סובר שזה מוכיח על הכלים שמוותרים שאם נלמד מיש לו א"כ יוצא שבכלים גם ביש להם אסור, קמ"ל שמוותר גם באין לו.

רב הונא אומר שאדם לא ישפוך בלילה שיכר מכלי ויסננו דרך עצים דקים שמה יפרוש מעל אותם עצים ואז יפול משם לכוס ויעבור משום שרץ השורץ על הארץ ואין לחשוש כך בכלי עצמו שיפול מהדופן לכלי כי זה דרך גידולו, ויש ללמוד את זה כמו ששינוי מנין שמוותר לשחות ולשתות מבורות שיחין ומערות שכתוב תאכלו מכל אשר במים ולא חוששים שיפרוש לדופן ויפול לכלי כי זה דרך גידולו, ורב חסדא רצה להוכיח ממה שלמדו מהפסוק כל השרץ השורץ על הארץ לרבות יבחושים שסיננס משמע שבלי שסיננס מותר.

שמואל אומר שאם קישות התליעה במחובר **עמוד ב** אסורה משום שרץ השורץ על הארץ, ולכאורה יש להוכיח את זה ממה ששינוי בברייתא אחת שמעל הארץ ממעטים זיזים שבעדשים ויתושים שבכליסיס ותולעת שבתמרים ובגרוגרות, ובברייתא אחרת שנינו שמכל השרץ מרבים תולעת שבעקרי זיתים וגפנים ולכאורה שתי הברייתות דברו בפרי והברייתא שאוסרת דברה במחובר והברייתא שהתירה דברה בתלוש, ויש לדחות שתי הברייתות דברו במחובר והברייתא שהתירה דברה בפרי והברייתא שאסרה דברה באילן וכן מדויק ממה שכתוב תולעת שבעקרי זיתים וגפנים.

רב יוסף מסתפק באופן שהתולעת פרשה ומתה או שפרשה רק מקצתה או שהיא יצאה לאויר העולם, ונשאר בתיקו, ורב אשי מסתפק בפרשה לגג התמרה או לגג הגרעין או מתמרה לתמרה, ונשאר בתיקו.

רב ששת בר רב אידי אומר שתולעת שבריאיה וכבד של בהמה אסורה כי היא הגיעה מבחוץ, ורב אשי מקשה שא"כ התולעת היתה צריכה להמצא בבית הרעי, וללישנא בתרא רב ששת אמר שהתולעים שבכבד ובריאיה אסורות ורב אשי אמר שזה פשוט שהרי אם הם הגיעו מבחוץ זה היה צריך להמצא בבית הרעי, ולהלכה התולעים שבכבד והריאה אסורות כי הם נכנסו לאפה בעת שהיא נמה, והתולעים שבין העור לבשר הבהמה אסורות ושכדגים מותרות, ורבינא אמר לאמו שתבליע לו את תולעי הדגים והוא יאכל אותם ורב משרשיא בר רב אחא הקשה לרבינא הרי למדו מהפסוק ואת נבלתם תשקצו לרבות דרנים שבבהמה אמר לו רבינא שבהמה שמוותרת רק בשחיטה היא מועילה רק לבהמה ולא לתולעים שבה והם נשארו

דף טו התנא שאצל ר' ישמעאל למד מסלעם לרבות ראשו ארוך והתנא של הברייתא למד את כולם לעצמם ואשר לו כרעיים הוא כלל, ארבה סלעם חרגול וחגב למינהו הם פרט, כלל ופרט דנים כעין הפרט ורק כמינו כשר וניתן לרבות מה שדומה לפרט משני צדדים, והתנא שאצל ר' ישמעאל למד שאשר לו כרעיים הוא כלל וארבה סלעם חרגול וחגב הם פרט ולמינהו הוא כלל ודנים כלל ופרט וכלל מה שדומה לפרט מצד אחד, אך קשה שהכלל האחרון אינו דומה לראשון שבכלל הראשון נאמר שמי שיש לו כרעיים תאכל ומי שאין לו כרעיים לא תאכל ובכלל השני משמע שתאכל רק את מי שדומה בד' סימנים, ויש לומר שהתנא אצל ר' ישמעאל למד כלל ופרט וכלל גם כשאינם דומים, ומכאן למדו בכל הש"ס שהתנא של ר' ישמעאל למד כלל ופרט וכלל גם באינם דומים.

נאמר בברייתא שכשכתוב חגב היינו אומרים אפילו כשאין לו את כל הסימנים לכאורה מהיכן נלמד אותו הרי נאמר ארבה וחרגול ויש לומר שאם לא היה כתוב סלעם זה היה קשה אך כשנאמר סלעם שמרבים ראשו ארוך א"כ נרבה כל ששמו חגב גם בלי שאר הסימנים, קמ"ל שלא.

התנא הראשון כתב סלעם זה רשון וחרגול זה ניפול והתנא השני למד שסלעם זה ניפול וחרגול הוא רשון יש לומר שכל אחד קרא להם כמו שקוראים במקומו.

שנו בברייתא בסימן של סנפיר וקשקשת שגם אם אין לו עכשיו אך עתיד לגדול לו אח"כ כגון דג סולתנית ועפיאן הוא מותר, וכן כשיש לו עכשיו והם ינשרו בעלייתו מהמים **עמוד ב** כגון הדגים: אקונס אפונס וכספתאיס ואכספטיאס ואטונס הוא מותר.

שינונו במסכת נדה שכל דג שיש לו קשקשת יש לו סנפיר אך יש דג שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת, מי שיש לו קשקשת הוא טהור ומי שלא הוא טמא ויש להקשות שאם העיקר הוא קשקשת א"כ מדוע כתבה התורה סנפיר יש לומר שאם היה כתוב רק קשקשת היינו אומרים שזה מה שאנו קוראים סנפיר וגם דג טמא כשר, לכן כתבה התורה סנפיר וקשקשת ועכשיו שכתובים שניהם קשקשת הוא הלבוש כמו שכתוב ושריון קשקשים הוא לבוש אך קשה א"כ התורה יכולה לכתוב רק קשקשת ואמר ר' אבהו או ששנו כך אצל ר' ישמעאל שהתורה כתבה את זה כמו שכתוב יגדיל תורה ויאדיר.

שנו בברייתא שאם נאמר לאכול את מי שיש לו סימנים משמע שלא לאכול את מי שאין לו סימנים והתורה כתבה שוב לא תאכל כדי לעבור עליו בעשה ולא תעשה, ומה שכתוב תאכלו מכל אשר במים והיינו לומדים סתום מהמפורש שהותר רק בכלים א"כ גם בסתום הותר רק בכלים, ומנין לרבות מה שבבורות שיחים ומערות שיכול לשחות ולשתות מהם בלי להמנע לכן כתוב תאכלו כל אשר במים, ובכלים הותר כמו שכתוב את זה תאכלו מכל אשר במים ורק בימים ובנחלים נאמר לאכול את מי שיש לו שני סימנים ומה שבכלים יוכל לאכול גם בלי סימנים, ואין לומר שבכלים לא יאכל גם מה שיש לו שני סימנים שהרי נאמר להדיא וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים מכל שרץ המים שרק מה שבימים ובנחלים כשאין לו לא תאכל אך מה שבכלים אף כשאין לו תאכל, ואין לומר שבמים הוא כלל בימים ובנחלים הוא פרט כלל ופרט לומדים רק מה שבפרט ורק בימים ובנחלים ולא מה שבחריצים ונעיצים ויש לומר שכתוב במים והוא כלל נוסף, אך לכאורה זה שני כללים שסמוכים אחד לשני ואמר רבינא שאמרו בא"י שבכל מקום שיש שני כללות שסמוכים זה לזה,

דף טז יש להטיל פרט ביניהם וללמוד אותם בכלל ופרט וכלל ובמים הוא כלל בימים ובנחלים הוא פרט ובמים הוא כלל נוסף

באיסורם ואילו הדגים מותרים באסיפה והתולעים שבהם גדלו בהיתר.

שנו בברייתא שמהפסוק הולך על גחון לומדים נחש מכל מרבים שלשול והדומה לו מעל ארבע מרבים עקרב, מכל הולך מרבים חיפושית והדומה לה, מרבה רגלים זה נדל, מעד כל מרבים דומה ודומה לדומה.

ר' יוסי בן דורמסקית אומר שלויתן הוא מין דג טהור שנאמר עליו גאווה אפיקי מגנים תחתיו חרודי חרש, אפיקי מגנים אלו הקשקשים שבו, ותחתיו חרודי חרש אלו הסנפירים שהוא פורח בהם.

פרק בהמה המקשה

דף סח

משנה אם בהמה מקשה ללדת והעובר הוציא את ידו והחזירו הוא מותר באכילה ואם הוא הוציא את ראשו אפילו אם החזירו הוא כילוד, אם חתך מהעובר בבהמה זה מותר באכילה ואם חתך מהטחול או מהכליות אסור באכילה והכלל הוא שדבר שהוא מגופה אסור ושאינו מגופה מותר. **גמרא** רב יהודה אומר בשם רב שהאבר עצמו אסור שכתוב ובשר בשדה טריפה לא תאכלו שאם יצא הבשר מחוץ למחיצתו הוא אסור, ולכאורה יש להוכיח ממשנתנו שאם העובר הוציא את ידו והחזירה הוא מותר באכילה ומשמע אפילו האבר, ויש לדחות שהכוונה לעובר אך קשה שבעובר מותר גם בלא החזירו ויש לומר שאכן גם בלא החזירו מותר ונקטו החזירו אגב הסיפא לגבי ראשו שמדובר גם בהחזירו אך קשה שאם החידוש הוא ביצא ראשו שהוא כילוד הרי שנינו כבר בבכורות מיהו בכור לנחלה ולא לכהנים מי שבא אחר נפלים אף שיצא ראשו חי או בן ט' שיצא ראשו מת, משמע דוקא בראשו מת אך אם הוא חי הבא אחריו הוא לא בכור לנחלה, ואין לומר ששם חדשו באדם וכאן חדשו בבהמה, שלא לומדים אדם מבהמה כי אין פרוזודור לבהמה ולא לומדים בהמה מאדם כי דוקא באדם פרצוף הפנים שלו הוא חשוב, הרי גם על כך שנינו שאם יצאה מקצת שלייה היא אסורה באכילה וכסימן הולד באשה כך הוא הסימן בבהמה וזה מובן אם מה שכתוב ברישא החזירו הוא דוקא א"כ המשנה כתבה את הסיפא אגב הרישא אך אם ברישא הוא לאו דוקא א"כ מדוע כתוב החזירו הרי גם בסיפא הוא מיותר שכבר למדו מהמשנה הנ"ל, אלא יש לומר שמה שכתוב מותר באכילה הכוונה לעובר והחידוש הוא כדברי ר"נ בר יצחק שזה בא לומר שמקום חתך הוא כיצא ואסור בשחיטת האם שהוא לא נכלל בכל בבהמה תאכלו, ויש להוכיח ממה שנינו שאם בהמה מקשה ללדת ועובר הוציא את ידו והחזירה ואח"כ שחט את אמו מותר באכילה, ואם שחט את אמו ואח"כ הוא החזיר את ידו אסור באכילה ואם הוציא את ידו וחתכו ואח"כ שחט את אמו מה שבחוץ טמא ואסור ומה שבפנים טהור ומותר, ואם שחט את אמו ואח"כ חתכו **עמוד ב** לר"מ הבשר טמא כמגע נבילה ולחכמים הוא כמגע טריפה שחוטה וכתוב ברישא שאם הוציא העובר את ידו והחזירה ואח"כ שחט את אמו מותר באכילה ולכאורה הכוונה לאבר, ויש לדחות שהכוונה שהעובר מותר אך קשה שכתוב בסיפא שאם שחט את אמו ואח"כ החזירו אסור באכילה ואם מדובר בעובר מדוע הוא אסור ויש לומר כדברי ר"נ בר יצחק שהחידוש הוא שמקום חתך אסור, אך קשה שכשאבימי הגיע מבי חוזאי הוא הביא עמו ברייתא שלומדים מהפסוק פרסה החזיר אכול וכן מפרסות לומדים שהחזיר אכול, ומשמע שאם החזיר העובר פרסה תאכל אותה ואם לא החזיר פרסה אכול רק את העובר, אך קשה שהעובר עצמו מותר גם בלי שהחזיר ועל זה אמר ר"נ בר יצחק שהחידוש הוא שמקום חתך עצמו הוא אסור בין בהחזיר פרסה ובין מהחזיר פרסות, אך קשה א"כ מדוע הברייתא מביאה שני פסוקים ולכאורה פסוק אחד מרבה אבר ופסוק אחד מרבה מקום חתך, ויש לדחות שפסוק אחד מרבה מקום חתך והשני מרבה עובר שפרסותיו קלוטות שהוא במעי פרה שהיא מפרסת פרסה וכו"ש שאסור קלוט בן פרה ודוקא כשהוא כבר נולד אך במעי אמו הוא מותר בשחיטת אמו.

עולא אמר בשם ר' יוחנן שהאבר עצמו מותר ורב יהודה אמר לו הרי רב ושמואל אסרו את האבר עצמו אמר לו עולא מי יתן

לנו מאפרם ונמלא את עינינו, אך ר' יוחנן למד שהכל היו בכלל בשר בשדה טריפה לא תאכלו וכשהתורה כתבה שחטאת שיצאה חוץ למחיצתה וחזרה אסורה ונלמד שרק חטאת אסורה ושאר דברים שיצאו מחוץ למחיצתם הם מותרים כשחזרו, ויש להקשות שנינו על הפסוק ובשר בשדה טריפה שמצאנו במעשר שני וביכורים שיצאו מחוץ למחיצתם וחזרו שהם מותרים ואין ללמוד מהם עובר שכתוב טריפה ומבאר רבא שהלימוד הוא שהוא כטריפה שאין לה היתר אחר שנטרפה כך הבשר שיצא מחוץ למחיצתו אין לו היתר, וזה תיובתא על דברי עולא.

במעשר שני וביכורים כתוב בפסוק לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ולומדים מזה שרק בשעריך לא אוכלים מהם אך אוכלים מהם אם יצאו מחוץ למחיצתם וחזרו.

בא"י שנו את המחלוקת שרב סבר שיש לידה לאברים ור' יוחנן סבר שאין לידה לאברים, והנ"מ בין שתי הלשונות האם לרב נאסור מיעוט אבר שבפנים שללשון שזה לידה הוא כילוד ונאסר כולו וללישנא קמא נאסר רק היוצא.

הסתפקו לדיעה שאין לידה לאברים אם הוציא העובר את ידו והחזירה ושוב הוציא את ידו והחזירה עד שהשלימה לרוב האם ואומרים שיצא רובו או שכיון שחזר החזרה הועילה, ואם נאמר שהחזרה הועילה יש להסתפק באופן שהעובר הוציא את ידו וחתך אותה ושוב הוציא את ידו וחתכה עד שהשלים את רובו א"כ ודאי יצא רובו או שצריך שיצא רובו בכת אחת,

דף סט ויש להוכיח מהכלל במשנה שדבר שבגופה אסור ושלא בגופה מותר ולכאורה שלא בגופה בא לרבות באופן זה שיצא רובו אחר שחתך כל חלק, ויש לדחות שבא לרבות שקלוט במעי פרה מותר גם לר"ש שאסור קלוט שנולד מפרה.

רב חנניה מסתפק באופן שעובר הוציא את ידו בעזרה האם נאמר שכמו שזה נחשב מחיצה לענין קדשים זה יחשב מחיצה גם לענין לידה או שלגבי לידה מחיצת העזרה אינה מחיצה שהרי המחיצה של העובר היא אמו, ואביי אומר שכמו שאינך מסתפק לגבי קדשים קלים בירושלים ופשוט לך שמחיצת העובר היא אמו א"כ גם מחיצת העזרה היא לא מחיצה לגבי העובר.

אילפא מסתפק באופן שהעובר הוציא את ידו בין שחיטת סימן לסימן האם מצטרף הסימן הראשון לשני לטהרו מנבילה או לא ורבא למד מק"ו שאם הסימן הראשון מועיל לשני להתירו באכילה ודאי יועיל לו לטהרו מנבילה.

ר' ירמיה מסתפק אם יש לחוש לזרעו של אותו עובר שנאסור את האבר כנגד האבר של אביו שיצא, ולכאורה אם מדובר שהוא בא על בהמה רגילה א"כ הספק הזה הוא בכל בן פקועה שכמו שאמר רב משרשיא שלדברי האומר שחוששים לזרע האב אם בן פקועה בא על בהמה רגילה אין תקנה לאותו ולד שצד אביו אינו טעון שחיטה ומצד אמו הוא טעון שחיטה וסימניו הם כחצי שחוטים, ויש לומר שר' ירמיה הסתפק כשאותו עובר בא על אחת כמותו, והספק הוא האם אבר מוליד אבר וחותך וזורק אותו או שזרעו מתערב בכלו וכולו נאסר משום אותו אבר, ור' ירמיה פשט שודאי זרעו מתערב שאם לא כן סומא יוליד סומא וקיטע יוליד קיטע אלא שזרעו מתערב, והספק הוא שבהמה טובה ודאי באה מכח חלב ודם ובכ"ז היא מותרת וכן כאן אף שיש לו אבר אסור הולד שלו מותר או שהתירו בולד רק שני איסורים של חלב ודם ולא ג' איסורים גם של יוצא, אך לכאורה לדעת ר"מ שאיסור חלב נוהג בשליל יש איסור חלב ודם ולא איסור יוצא ולר' יהודה יש איסור יוצא אך לא איסור חלב, ששנינו שלר"מ גיד הנשה נוהג בשליל וחלבו אסור ור' יהודה איסור גיד לא נוהג בשליל וחלבו מותר אלא יש לומר שלכו"ע לא אוסרים במה שהוא מכח אביו והספק הוא רק אם מותר לגמוע את חלבו שהרי כל חלב הוא כאבר מן החי ובכ"ז התורה מתירה אותו או שרק חלב שיש היתר לאיסור האבר שלו בשחיטה מותר החלב ומה שאין לו הילר בשחיטה החלב שלו אינו מותר, ונשאר בתיקו.

המשנה אמרה שאם חתכו מהעובר במעיה זה מותר בשחיטה ולומדים מהפסוק וכל בהמה פורסת פרסה וכתוב בהמה

מיעוט האבר שעדיין לא יצא זה ישלים לרוב ויש להוכיח ממה ששנינו שאם יצא רובו יקבר ואם רובו הכוונה רוב ממש זה פשיטא שהרי בכל מקום רובו ככולו אלא החידוש הוא שיצא חציו ברוב אבר ומשלים לרוב במיעוט האבר שבפנים והחידוש הוא שלא הולכים אחר רוב העובר ששבהמה והולכים אחר האבר.

רבא מסתפק במקרה שכך את העובר בסיב או בטלית או בשליתו ולכאורה בשליתו אין ספק שהרי כך דרכו לצאת אלא הספק הוא בכרכו בשליא אחרת, עוד יש להסתפק אם אשה כרכה אותו בידיה והוציאתו כך, ולכאורה אם יצא דרך ראשו הוא פטר את הרחם אלא הספק כשיצא דרך מרגלותיו, ועוד יש להסתפק אם חולדה בלעה אותו ברחם והוציאתו ולכאורה זה כמו השאלה באה שכרכה אותו אלא הספק הוא שהחולדה בלעה אותו ברחם והקיאה אותו ואח"כ הוא יצא כדרכו, ועוד יש להתספק בהדביק שני רחמים ויצא מזה ונכנס לזה והספק הוא האם הוא פוטר רק את הרחם של עצמו הוא פוטר או שהוא פוטר גם את של האחרת, ונשאר בתיקו, ורב אחא מסתפק באופן שנפתחו כתלי בית הרחם האם אור הרחם מקדש ויש כאן או שנגיעת הרחם מקדשת ואין כאן נדיעה.

רב אשי מסתפק באופן שנעקרו כתלי בתי הרחם ולכאורה כשאנים ודאי אין קדושה אלא הכוונה שהם נעקרו ונאחזו בצוארו האם הם מקדשים רק במקומם או גם שלא במקומם.

ר' ירמיה אל את **ר'** זירא מה הדין באופן שנגממו כתלי בית הרחם שנחתך מהעובי שלהם אמר לו **ר'** זירא נגעת במה שהסתפקתי או **ר'** זירא שאל את **ר'** אסי באופן שהיה עומד מרובה על הפרוץ ויצא דרך הפרוץ או שהיה פרוץ מרובה על העומד ויצא דרך העומד, אך יש לומר שהספק הוא כשהיה פרוץ והיה עומד בעולם אך בנגממו שנחתך מהעובי **ר'** זירא לא הסתפק.

משנה אם רועה הכניס ידו למעי בהמה ונגע בעובר שמת במעיה בין בטמאה ובין בטהורה הוא טהור ור' יוסי הגלילי אומר שבטמאה הוא טמא ובטהורה הוא טהור. **גמרא** רב חסדא מבאר בטעמו של ת"ק שזה ק"ו שאם אמו מועילה לו להכשירו בשחיטתה ק"ו שהיא תועיל לטהרו מידי נבלה, וטמאה הוקשה לטהורה בפסוק וכי ימות מן הבהמה זו טמאה, אשר היא לכם לאכלה זו טהורה, וכמו שטהורה העובר שמת בתוכה טהור כך עובר שמת בטמאה הוא טהור, ור' יצחק מבאר בטעמו של **ר'** יוסי הגלילי שלומדים מהפסוק וכל הולך על כפיו בכל החיה ההולכת טמאתי לך מהלכי כפים שבחיה ואין לומר שגם קלוט במעי פרה יטמאה שהוא מהלכי כפים בחיה כי נאמר מהלכי כפים במהלכי ארבע ולא בפרה שהיא מהלכי שמונה שהיא מפרסת פרסה, ואין לומר שפרה שבמעי גמל טמאה שהיא מהלכי שמונה במהלכי ארבע שניתן ללמוד מהפסוק וכל הולך לרבות פרה שבמעי גמל, ואין לומר שקלוט שבמעי קלוטה יטמא שהוא מהלכי ארבע במהלכי ארבע שלזה מועיל הק"ו של רב חסדא שמה שבמעי טהורה טהור, ורב אחדבוי בר אמי מקשה שא"כ חזיר במעי חזירה לא יטמא שהוא מהלכי שמונה במהלכי שמונה, אלא ר"נ בר יצחק אומר שלומדים מהפסוק נפש כי תגע בכל טמא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא וקשה שרק נבלת טמאה מטמאה ולא טהורה אלא זה מלמד שעובר שבטמאה טמא ובטהורה טהור, ולפ"ז קשה שלא צריך את הפסוק של **ר'** יצחק וכל הולך על כפיו, ויש לומר שצריך את זה שלא נאמר שכל הפסוק זאת החיה לומדים כדברי רבי לקמן.

שנינו שר' יונתן אמר שהוא אמר לבן עזאי שלמדנו שנבלת טהורה מטמאה ונבלת טמאה מטמאה וכן נבלת חיה טמאה מטמאה אך לא למדנו נבלת חיה טהורה ואמר בן עזאי שכתוב בפסוק וכל הולך על כפיו בכל החיה ההולכת, אמרתי לו שכתוב בפסוק וכי ימות מן הבהמה זו טמאה, אשר היא לכם לאכלה זו טהורה, ולמדנו שחיה בכלל בהמה ובהמה בכלל חיה, וחיה טהורה בכלל בהמה וטהורה וחיה טמאה בכלל בהמה טמאה,

בבהמה לרבות את הולד, אך קשה א"כ ימירו בו והרי שנינו שלא ממירים אברים בעוברים ולא עוברים באברים ולא אברים ועוברים בשלמים ולא שלמים בהם, אלא יש לומר שמהפסוק וכל בהמה מרבים את הולד, אך קשה א"כ כשחותך את הטחול והכליות שבמעי בהמה נתיר בשחיטה והרי שנינו שרק בחותך מעובר שבמעי מותר בשחיטה אך לא בחותך מהטחול והכליות שלה, ויש לומר שלומדים מהפסוק אותה ומשמע שלמה ולא חסרה, אך קשה א"כ מי ששחט בהמה ומצא בה דמות יונה היא מותרת והרי **ר'** יוחנן אמר שמי ששחט בהמה ומצא בה דמות יונה הוא אסור באכילה, **עמוד ב** ויש לומר שמותר רק מה שיש בו פרסות וביונה אין פרסות אך קשה א"כ קלוט שהוא במעי פרה יהיה אסור, אך יש לומר שאצל **ר'** ישמעאל למדו את זה בשם רשב"י מהפסוק פרסה בבהמה תאכלו, ורב שימי בר אשי אומר שבאמת יש ללמוד עובר מכל בבהמה, ומה שהקשנו שא"כ יעשה תמורה יש לומר שזה כר"ש שמקיש תמורה למעשר שאינו נוהג באברים ועוברים כך תמורה לא נוהגת באברים ועוברים ששנינו שר' יוסי אומר הרי במוקדשים האמר רגלה של זו עולה כולה נעשית עולה א"כ גם באומר רגלה של זו תחת זו כולה תמורה תחתיה, ואין לומר שר' יוסי משיב לדעת ר"מ ור' יהודה שהרי הם חולקים על כך ששנינו שר"מ ור' יהודה אמרו שאין לומר שהאומר רגלה של זו עולה תהיה כולה עולה כי כתוב כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קודש ממנו קודש ולא כולו קודש ואין לומר שיצא לחולין שכתוב יהיה בהוייתו יהיה והיא תמכר לצרכי עולות ודמיה חולין חוץ מדמי אותו האבר, ור' יוסי ור"ש אומרים שהאומר רגלה של זו עולה כולה עולה שכתוב יהיה לרבות את כולה א"כ **ר'** יוסי אמר לר"ש שהוא הסובר כך שהקדושה מתפשטת בכלה, ויש לדחות שר' יוסי אומר לשיטת עצמו, ואין מקור לר"מ ור' יהודה שאבר או עובר נקרא בהמה.

משנה מבכרת שמקשה ללדת יכול לחתוך מהעובר שבמעייה אבר אבר קודם לידתו ולהשלך לכלבים ואם יצא רובו יקבר והיא נפטרה מבכורה. אם יצא שלישי מהעובר ואז מכרו לעכו"ם ואח"כ יצא שלישי אחר רב הונא אמר שהוא קדוש שהתברר שהלידה התחילה והוא קדוש מתחלת הלידה ולא ניתן להפקיעו מהקדושה אחר הלידה, ורבה אומר שהוא לא קדוש שהלידה והקדושה מתחילה מיציאת רובו וא"כ אם מכר קודם יציאת רובו חל המקח ויצא מקדושתו, והם נחלקו לשיטתם שאם יצא העובר שלישי דרך דופן ושלישי דרך הרחם לרב הונא אינו קדוש כי הקדושה מתחילה מתחילת הלידה והרוב הראשון לא יצא מהרחם, ורבה סובר שהקדושה היא ברוב הלידה וכאן הרוב היה דרך רחם וצריך לשנות את מחלוקתם גם לגבי מכר לעכו"ם וגם לגבי יצא דרך דופן ורחם, שאם היינו שונים כאן היינו אומרים שרק כאן אמר רב הונא להחמיר כי זה קולא אך לגבי יצא דרך דופן ודרך רחם הוא יודה לרבה להחמיר,

דף ע ואם היינו שונים לגבי יצא דרך דופן ודרך רחם היינו אומרים שרק בזה מחמיר רבה אך לגבי מכר לעכו"ם יודה רבה לרב הונא להחמיר שיש קדושה, ולכאורה יש להוכיח ממה ששנינו שמבכרת שמקשה ללדת חותך אבר אבר ומשליך לכלבים ולכאורה מדובר במחתך ומניח ואם נאמר שיש בו קדושה למפרע מהלידה א"כ מדוע ישליך לכלבים הרי יש לקברו, ויש לומר שהמשנה מדברת במחתך ומשליך, אך יש לדייק שאם מחתך להניח יקבר א"כ מדוע המשנה אומרת בסיפא שאם יצא רובו יקבר ופטורה מבכורה שניתן לחלק ברישא שזה רק במחתך ומשליך אם אם מחתך להניח יקבר, ויש לומר שאכן זה הכוונה במשנה שכל זה במחתך ומשליך אך במחתך להניח נעשה כמי שיצא רובו ויקבר.

רבא מסתפק אם הלכו באברים אחר רוב או לא ואם הספק הוא כשיצא רובו אך במיעוט אבר ואם ניקח את המיעוט שבחוץ אגב הרוב שבפנים וא"כ זה כלא יצא רובו או שלא עוזבים את הרוב של העובר ללכת אחר רוב האבר, ויש לפשוט שאכן לא עוזבים רוב עובר ללכת אחר רוב אבר אלא הספק הוא ביצא חציו של העובר אך ברוב אבר ואם ניקח את רוב האבר ע"י

דף עא בהמה טמאה בכלל חיה טמאה בהמה טהורה בכלל חיה טהורה, ואמר בן עזאי בלשון עזאי חבל על בן עזאי שלא שימש את ר' ישמעאל, וחיה בכלל בהמה לומדים מהפסוק זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים ושה עזים איל צבי ויחמור א"כ חיה בכלל בהמה, ובהמה בכלל חיה שכתוב זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ כל מפרסת פרסה א"כ בהמה בכלל חיה, חיה טהורה בכלל בהמה טהורה לסימניה, חיה טמאה בכלל בהמה טמאה לאיסור הרבעה, בהמה טמאה בכלל חיה טמאה כדברי רבי שאמר שאם כתוב חיה מדוע נאמרה בהמה ללמד שנאמר כאן בהמה טמאה ונאמר בטומאת עולה ויורד בהמה טמאה כמו שלגבי בהמה טהורה מדובר בטמא שאכל קודש כך כאן מדובר באדם שנגע בבהמה טמאה שאכל קודש, בהמה טהורה בכלל חיה טהורה ליצירה ששנינו שלר"מ אם אשה הפילה מין בהמה חיה ועוף בין טמאים בין טהורים אם הוא זכר תשב ימי זכר אם נקבה תשב לנקבה ואם לא יודעים היא תשב לזכר ונקבה, ולחכמים כל שאינו מצורת אדם אינו וולד, ולחכמים הפסוק מלמד רק כדברי רבי.

משנה חיה שנגעה במעי אשה ונגעה בעובר מת שבתוכה היא טמאה טומאת שבעה אך האשה טהורה עד שיצא הולד. **גמרא** רבה אומר שכמו שטומאה בלועה לא מטמאה כך טהרה בלועה לא נטמאת, טומאה בלועה לומדים מהפסוק והאוכל מנבלתה יכבס בגדיו ומדובר גם באכל סמוך לשקיעת החמה והתורה אומרת שהוא טהור אף שעדיין לא היה עיכול במעיו, אך יש לדחות שאחר שנכנס לגרונו זה לא מטמא כי זה לא ראוי כבר לגר ולר' יוחנן שסובר שלגבי טומאת אדם וטומאת אוכלים הנבלה מטמאה רק כל עוד היא ראויה לכלב א"כ גם אחר שנכנס לגרונו זה עדיין ראוי לכלב אלא שטומאה בלועה לא מטמאה, אך לבר פדא שטומאה חמורה קיימת רק בעדיין ראויה לגר וטומאה קלה קיימת אפילו כשראוי רק לכלב א"כ אין ראיה על טומאה בלועה, ויש לומר שאמנם זה לא ראוי לגר כשראה שכבר נבלעה אך שלא בפניו זה עדיין ראוי לגר, וטהרה בלועה יש ללמוד בק"ו שאם כלי חרס שמוקף צמיד פתיל הוא לא מציל על טומאה שבתוכו מלטמא שהרי שנינו שטומאה רצוצה בוקעת עד לרקיע ובכ"ז הכלי חרס מציל על טהרה שבתוכו מלטמא **עמוד ב** א"כ אדם שמציל על מה שבתוכו מלטמא ודאי הוא יציל שטהרה שבתוכו לא תיטמא, אך יש לפרוך שכלי חרס לא מיטמא מגבו אך אדם מיטמא מגבו, אך יש לומר שאנו לא באים ללמוד גב אדם מגב כלי חרס אלא תוך האדם מתוך של כלי חרס וא"כ כלי חרס הוא חמור שהוא מטמא באוירו, ומצאנו בלוע מלמעלה בפיו, ובלוע מלמטה יש ללמוד בק"ו שאם למעלה שעדיין אין עיכול הוא מציל למטה שהיה עיכול ודאי הוא יציל, אך יש לדחות שהעיכול של מטה הוא ע"י מעלה אך יש לומר שבעיכול שלמטה הוא גדול יותר, ומצאנו בלוע באדם, ובלוע של בהמה יש ללמוד בק"ו שאם אדם שהוא מטמא מחיים הוא מציל על הבלוע בהמה שאינה מטמאה בחייה ודאי היא תציל את הבלוע, אך יש לפרוך שאדם מטמא בבית המנוגע רק ע"י שהייה ואילו בהמה אינה צריכה שהייה ולכאורה הכוונה שבבהמה לא צריך שהייה בבית המנוגע לטמא את הבגדים שעליה, אך יש לומר שגם באדם לא צריך שהייה לגבי הבגדים שעל גבו ששנינו שמי שנכנס לבית המנוגע בכליו על כתפיו וסנדליו וטבעותיו בידיו הוא והם טמאים מיד ואם הוא היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו באצבעו הוא טמא מיד והם טהורים עד שהאדם ישהה כדי אכילת פרס פת חטים ולא שעורים כשהוא מיסב ואוכל עם לפתן, ורבה מקשה שכבר שנינו טומאה בלועה וטהרה בלועה, ששנינו שאם בלע טבעת טמאה יכול לטבול ולאכול בתרומה ואם הוא הקיא אותה היא טמאה והיא טמאה אותו, ושנינו טהרה בלועה שאם בלע טבעת טהורה ונכנס באהל המת והזה ושנה וטבל והקיא היא כמו שהיתה, ויש לומר שרבה דיבר כשבלע שתי טבעות טהורה וטמאה והטמאה לא מטמאה את הטהורה בתוכו,

דף עב ויש להקשות שעובר וחיה הם כשתי טבעות ובכ"ז העובר מטמאה את החיה, ומבאר רבה שהעובר סופו לצאת, ומקשה רבא וכי רק העובר סופו לצאת והטבעת לא, אלא אמר רבא שבפומבדיתא דהיינו רב יוסף יודע את הטעם לכך שרב יוסף אמר בשם רב יהודה בשם שמואל שטומאת החיה במשנתנו אינה מהתורה אלא מדברי סופרים ואינה מדברי תורה הכוונה שלא כר"ע שעובר במעי אשה הוא טמא אלא גם לר' ישמעאל שעובר במעי אשה טהור אך גזרו בחיה טומאה מדרבנן, ומבאר רב הושעיא שהטעם לכך הוא שחששו שהעובר הוציא את ראשו מחוץ לפרוודור ואין לטמאות את האשה כי היא מרגישה בעצמה אם הוא כבר יצא ואין לומר שהאשה תאמר לחיה כי האשה טהורה בחבליה.

ר' ישמעאל ור"ע נחלקו בפסוק וכל אשר יגע על פני השדה שלר' ישמעאל הפסוק ממעט עובר במעי אשה ולר"ע הפסוק מרבה גולל ודופק, ור' ישמעאל סובר שגולל ודופק זה הלכה למשה מסיני, ור' אושעיא מבאר שר"ע למד שעובר במעי אשה טמא מהפסוק הנוגע במת בנפש ועובר הוא מת בתוך נפש, ור' ישמעאל למד מהפסוק הזה שרביעית דם שבאה מהמת מטמאה שהדם הוא נפש אדם שמתמא, ור"ע לשיטתו שהוא סבר שגם רביעית דם שבאה משני מתים מטמאה באהל והוא למד מהפסוק ועל כל נפשות מת לא יבא, והכוונה שני נפשות ושיעור אחד.

משנה אם בהמה קשתה ללדת והעובר הוציא את ידו והוא חתך את ידו ואח"כ שחט את אמו הבשר טהור ואם שחט את אמו ואח"כ חתך את מה שיצא, לר"מ הבשר הוא מגע נבלה ולחכמים הוא מגע טריפה שחוטה, **עמוד ב** וכמו שמצאנו בטריפה שהשחיטה מטהרת אותה כך שחיטת האם מטהרת את האבר, ור"מ אומר שיש לפרוך שאם שחיטת טריפה מטהרת אותה כי השחיטה היא בגופה אך שחיטת האם לא תטהר את האבר כי הוא לא מגופה, ולכאורה היינו יכולים ללמוד מטמאה ששחיטה לא מטהרת אותה מטומאת נבלה א"כ גם שחיטה לא מטהרת טריפה, אך יש לדחות שלבהמה טמאה לא היה שעת הכושר אך לטריפה היה שעת הכושר קודם שנטרפה, אך יש ליטול את הראיה שהבאנו שהיא לא מועילה לטריפה מבטן אלא שיש לפרוך ששחיטה לא מטהרת בהמה טמאה כי אין במינה שחיטה אך בטריפה יש במינה שחיטה, ולפ"ז השחיטה לא מטהרת בן שמונה חי כי אין במינו שחיטה. **גמרא** יש להקשות לדעת ר"מ איך נטמא האבר במגע היוצא הרי זה טומאת בית הסתרים שאינה מטמאה ולכאורה ר"מ הוא לשיטתו ששנינו שלר"מ בגד שלושה על שלושה טפחים שנחלק לשני חלקים הוא טהור מטומאת מדרס אך הוא טמא מגע מדרס, ושנינו על כך שר' יוסי אמר וכי באיזה מדרס נגע זה אלא שאם נגע בו זה הוא טמא מגע זב, אך יש לדחות ששנינו שעולא אמר על המשנה שהיא דברה רק בשלושה על שלושה שנחלק אך שלש אצבעות על שלוש אצבעות שנחלק מבגד גדול הם מקבלים טומאה מאביהם כשהם פרשו ממנו וא"כ גם לגבי האבר כשהוא פרש מהאבר הוא מקבל ממנו טומאה ובשעת פרישה זה לא מגע בית הסתרים, ורבינא מחלק שבגד לא עומד להחתך אך עובר עומד להחתך וכל העומד לחתוך הוא כחתוך, ולכן הם כנוגעים זה בזה.